

**Témavezetői értékelés Németh Dezső „Mitológiai elemek a magyar költészetben”
című értekezéséhez**

Debrecen · 2017

Doktori értekezés értékelése

Németh Dezső költő, szerkesztő sok munkával, nagy gonddal készítette el a „Mitológiai elemek a magyar költészetben” című munkáját /Budapest, 2017/. Az értekezés pontosan, világosan adja a mű témáját, amivel kapcsolatosan megjegyezhetjük, hogy igen jól választotta meg azt, mert az irodalomtörténeti kutatás területén szükséges, a további vizsgálódást illetően új eredményeket tár fel, és pedagógusok, a studensek egyaránt felhasználhatják.

Ahhoz hasonló a hézagpótló tudományos igényű munka, mint a pártállam idején, amikor a magyar tanárok szégyenkeztek a studensek előtt, hiszen Ady Endre költészetével történő foglalkozásnál a Biblia nélkül nem boldogultak. Segített a helyzetben, amikor a Szovjet Tudományos Akadémia az özönvízzel kapcsolatos geológiai vizsgálat eredményének hatására kimondta, hogy a teológia nem felépítmény, hanem nyelvtudomány /1976/. Ennek hatására kapták meg a magyartanárok azt a lehetőséget, hogy a Szentírást bevitethik óráikra.

Ma nem tiltja a pedagógiai kormányzat a régi görög-római mitologikus irodalom használatát, de a szükségessége hasonló az előbb említett pártállami helyzethez. Helyesen teszi a szerző, hogy a doktori disszertációjának első fejezetében részletesen, igényesen, élvezetesen ír a „Bevezetés a mitológia és a költészet kapcsolatához” címen, majd hasonlóan foglalkozik a témával a következő „A mitológiai értelmezések összefoglalása című fejezetben. Elismerést érdemel a tudományos feldolgozása és a tudós őszintesége, hogy a teljesség igénye nélkül dolgozott, de a lényeg feltárásának szükségességével.

A doktori disszertáció említett első két fejezete tekinthető a mű I. részének. A további két fejezet pedig a II. résznek. Az értékelő itt megjegyzi, hogy az értekezés áttekintése céljából hasznos lenne a Részek feltüntetése a munkában és a tartalomjegyzékben. Ebből következne az, hogy az összefoglalás és a felhasznált irodalom jegyzéke kaphatná a III. rész címet. A disszertáció értékéből nem vonna le semmit a Részekre való tagolás, de az áttekinthetőséget segítené a három rész feltüntetése.

A doktori értekezés 3. és 4. fejezete, valójában a mű II. rész fő egysége. Helyesen dolgozza fel a témát a szerző, amikor a „Mitológiai elemek kimutatásának metodológiája a lírai költészetben” címen részletesen szól a „tapasztalati tényezőkről”, az „élettérről”, az érzékek szerepéről, az „eseménytérről”, az „élménytérről”, az „interpretációról” és a mitológiai elemek meghatározásáról József Attila: Sas című költeménye alapján.

A doktori disszertáció negyedik, legfontosabb fejezetének címe: „Költészetünk mitológiai fragmentumai”, melyben tudományos igényvel, irodalomtörténeti rendben

foglalkozik az antik jelentéstartalmakkal; Balassi Bálint szerelemmitológiájával, Berzsenyi Dániel mitológiai hősiességével, Ady Endre őskaján mítoszlelkiségével, Pilinszky János lírájának gazdag mítosz és passió jellegzetességeivel. – Itt a doktori disszertáció méltatója megjegyzi, hogy a szerző az antik irodalmi mitológiához kapcsolja a magyar költészet mitológiai elemeit a kiválasztott, kiváló alkotók munkássága alapján a tizenhatodik századtól a huszadik századig.

A doktori disszertáció III. részében helyesen szerepel a következő „Kitekintés és a kutatási tapasztalatok összefoglalása” és a „Felhasznált irodalom” című fejezet. A tudományos művek szerzői általában a téma áttekintése céljából készítenek összefoglalást. Ezzel élt a disszertáció írója is. Ez a következő fontos megállapítással kezdődik: „A mitológiával foglalkozó tudományos irodalom és a mitológiai történetek tanulmányozása során arra a következtetésre jutottam, hogy a legtöbb kutató a mitológiai történetekből vezette le vagy vezeti le következtetéseit.” A fontos és helyes eredmény után hangsúlyozza: „Ősidőnk idején, mintha lett volna valami tudás az életről, a létről, arról, hogy miért van az ember, miért van a világ. Az ember egy volt a természettel...” Itt villan fel a mai gondolkodók előtt, hogy az ősi ember Isten általános kijelentése alapján élt, és gondolkodásában összefonódott mindaz, amit ma vallásnak, tudománynak, művészetnek nevezünk. Mindezekkel foglalkozva az értekezés eredményeit így összegezi az I. részre vonatkozóan:

„1. A valóság és valótlanosság spektruma; a Mítoszt megalkotása. 2. A mítoszok születésének és elemzésének folyamatábrája.”

A doktori disszertáció II. részének összefoglalása így olvasható:

„3. Közvetlen archaikus mítosz és a közvetett költői mítosz fogalmának bevezetése a vers mitológiai fragmentumainak értelmezésénél.” Majd így folytatódik: „4. A mitológiai vers elemzése érzékképeken alapuló metodikával.”

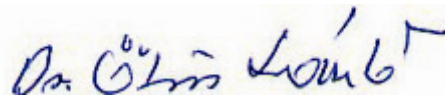
A doktori értekezés a magyar költészet mitologikus elemeinek feltárását tartotta döntő fontosságú feladatának. Ez nem verselemzésként valósult meg, hanem a mitologikus elemek kiszűrésével. Ezzel kapcsolatban a szerző a következő fontos megállapítást teszi: „Az archaikus elemeknél az általánosan alkalmazott mitológiai eloszlásoknál egyértelműen kitűnt a görög-római mitológia és a Biblia keresztény-zsidó mitológia dominanciája. Magyar archaikus mitológiai elemeknél a táltos jelenség, az ősi hitregék /pl. Csodaszarvas, Emese álma/, és a történeti mondavilág héroszainak említése fordul elő legtöbbször költészetünkben, például a hun Attila, Bendegúz, Álmos, Árpád vezérek. Az egyiptomi, a sumér-akkád és a germán mítoszokra történő utalás ritka vendég a lírai utalásokban, ugyanez elmondható a finnugor, az afrikai és az amerikai indiánmítoszokról egyaránt. „Befejezésül – mondja a

szerző – úgy gondolom, hogy hipotéziseim bizonyítására, értekezésemben sikerült megfelelő mennyiségű példát és érvet felhozni arra, hogy állításaim megalapozottak és érdeemesek legyenek a továbbgondolásra.” – Nagyon fontos, hogy az értekezés írásánál felhasznált műveket közli a szerző.

A disszertáció tudós írója eljutott arra a felismerésre, hogy a „magyar költészet mitológiai áttekintése egy értekezésben teljességgel lehetetlen vállalkozás” , ugyanakkor – teszi hozzá a bíráló – célkitűzéseinek pontosan, maradéktalanul megfelelt, és századunk szaktudósainak, pedagógusainak, tudenseinek és minden érdeklődőnek hatalmas, új eredményekkel szolgál. – A doktori értekezés a tudományos igényeknek pontosan megfelel, tárgyszerűsége, gondos kidolgozása dicséretet érdemel. –

Mindezek alapján a doktori disszertációt a régi tudósok kifejezésével élve szépnek, jónak és igaznak tartom – kalokagathikus munkának – és elfogadásra tisztelettel ajánlom.

Debrecen, 2017. augusztus 30.

Dr. Ötvös László PhD

bibliakutató